

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет
19 червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культурно-релігійний чинник у міжнародних відносинах

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук Лановюк Л.П.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Культурно-релігійний чинник у міжнародних відносинах

Вибіркова дисципліна «Культурно-релігійний чинник в міжнародних відносинах» є професійно-орієнтованою дисципліною освітньої програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» і має за мету аналіз духовно-релігійного, культурно-цивілізаційного та етнопсихологічного чинників з погляду їхнього впливу на зовнішню політику тієї чи іншої країни (чи групи країн) та міжнародні й міждержавні відносини в регіональному і глобальному вимірах. Серед завдань курсу: засвоєння здобувачами вищої освіти базових знань про культурний та релігійний фактор у міжнародних відносинах; сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти адекватних уявлень про сучасні релігійні системи; форми та методи регулювання різноманітних суспільних міжнародних відносин; розкрити зміст розвитку інтеграційних процесів як рушійної сили основних тенденцій сучасної глобалізації; визначити шляхи формування державно-політичного курсу України в контексті розвитку культурного та релігійного фактору у міжнародних відносинах сучасних інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Навчальний курс містить 120 годин (4 кредити). Дисципліна поділена на два модулі. Перший – Культурний чинник у міжнародних відносинах. Другий модуль – Релігійний чинник у міжнародних відносинах. Ефективному вивченню навчального курсу сприяють не лише аудиторні заняття, а й значною мірою самостійна робота студентів. Необхідна постійна систематична робота з різноманітними джерелами інформації: енциклопедіями, довідниками, статистичними довідниками, науковими монографіями та статтями, науково-популярною літературою тощо.

спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	С3 – міжнародні відносини (шифр і назва)	
Освітня програма	міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	
Семестр	2	

Лекційні заняття	15 год.	
Практичні заняття	-	
Семінарські заняття	15 год.	
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	2 год. 4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни: аналіз духовно-релігійного, культурно-цивілізаційного та етнопсихологічного чинників з погляду їхнього впливу на зовнішню політику тієї чи іншої країни (чи групи країн) та міжнародні й міждержавні відносини в регіональному і глобальному вимірах.

Завдання навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами вищої освіти базових знань про культурний та релігійний фактор у міжнародних відносинах; сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти адекватних уявлень про сучасні релігійні системи; форми та методи регулювання різноманітних суспільних міжнародних відносин; розкрити зміст розвитку інтеграційних процесів як рушійної сили основних тенденцій сучасної глобалізації; визначити шляхи формування державно-політичного курсу України в контексті розвитку культурного та релігійного фактору у міжнародних відносинах сучасних інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК1 Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики

СК2 Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності

СК3 Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення

СК9 Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України

СК10 Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

ПРН09. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій

ПРН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с. р.		л	п	ла б	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Культурний чинник у міжнародних відносинах												
Тема 1. Культурно-цивілізаційний вимір сучасних міжнародних відносин	12	1	1			10						
Тема 2. Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація	14	2	2			10						
Тема 3. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасних держав	14	2	2			10						
Тема 4. Культурна глобалізація на сучасному етапі: ключові тенденції	14	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 1	54	7	7			40						
Змістовий модуль 2. Релігійний чинник у міжнародних відносинах												
Тема 5. Моделі державно-церковної взаємодії: принципи типологізації, міжнародно-правові та міжнародно-політичні аспекти	19	2	2			15						

Тема 6. Теоретичні підходи до вивчення релігійного чинника в міжнародних відносинах і світовій політиці.	14	2	2			10						
Тема 7. Поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах	14	2	2			10						
Тема 8. Перспективи глобального релігійного діалогу.	19	2	2			15						
Разом за змістовим модулем 2	66	8	8			50						
Усього годин	120	15	15			90						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культурно-цивілізаційний вимір сучасних міжнародних відносин	1
2	Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація	2
3.	Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасних держав	2
4.	Культурна глобалізація на сучасному етапі: ключові тенденції	2
5.	Моделі державно-церковної взаємодії: принципи типологізації, міжнародно-правові та міжнародно-політичні аспекти	2
6.	Теоретичні підходи до вивчення релігійного чинника в міжнародних відносинах і світовій політиці.	2
7.	Поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах	2
8.	Перспективи глобального релігійного діалогу.	2
Разом		15

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культурно-цивілізаційний вимір сучасних міжнародних відносин	1
2	Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація	2
3	Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасних держав	2
4	Культурна глобалізація на сучасному етапі: ключові тенденції	2
5	Моделі державно-церковної взаємодії: принципи типологізації, міжнародно-правові та міжнародно-політичні аспекти	2
6	Теоретичні підходи до вивчення релігійного чинника в міжнародних відносинах і світовій політиці.	2
7	Поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах	2
8	Перспективи глобального релігійного діалогу.	2
Разом		15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культурно-цивілізаційний вимір сучасних міжнародних відносин	10
2	Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація	10
3	Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасних держав	10
4	Культурна глобалізація на сучасному етапі: ключові тенденції	10
5	Моделі державно-церковної взаємодії: принципи типологізації, міжнародно-правові та міжнародно-політичні аспекти	15
6	Теоретичні підходи до вивчення релігійного чинника в міжнародних відносинах і світовій політиці.	10
7	Поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах	10
8	Перспективи глобального релігійного діалогу.	15
	Разом	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- тестування;
- захист творчих індивідуальних робіт;
- захист рефератів.

7 Методи навчання:

- роблемне навчання;
- кейс-метод;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени і заліки НУБіП України» (наказ про введення в дію від 28.02.2025 р. № 202)

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Змістовий модуль 1. Культурний чинник у міжнародних відносинах		
Семінар 1. Культурно-цивілізаційний вимір сучасних міжнародних відносин	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній	15

	арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	
Семінар 2. Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація.	ПРН09. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій	15
Семінар 3. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасних держав	ПРН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій	15
Семінар 4 Культурна глобалізація на сучасному етапі: ключові тенденції	ПРН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій	15
Індивідуальне творче завдання На основі інформації опрацьованих джерел створити презентацію або рукописну тезисну роботу із запропонованого переліку тем модуля	ПРН01. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	10
Модульна контрольна робота 1.	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	30
Всього за модулем 1		100
Змістовий модуль 2. Релігійний чинник у міжнародних відносинах		
Семінар 5. Моделі державно-церковної взаємодії: принципи типологізації, міжнародно-правові та міжнародно-політичні аспекти	ПРН01. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	15
Семінар 6. Теоретичні підходи до вивчення релігійного чинника в міжнародних відносинах і світовій	ПРН09. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої	15

політиці.	політики, суспільних комунікацій та регіональних студій	
Семінар 7. Поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах	ПРН05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.	15
Семінар 8. Перспективи глобального релігійного діалогу.	ПРН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій	15
Індивідуальне творче завдання На основі інформації опрацьованих джерел створити презентацію або рукописну тезисну роботу із запропонованого переліку тем модуля	ПРН01. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	10
Модульна контрольна робота 2.	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
---	--

Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні бути виконані самостійно відповідно вимог, які до них висуваються.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- матеріали для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (відеофільми та відеофрагменти).

10. Рекомендована література

Основна

1. Антонюк О. В. Основи етнополітики: Навчальний посібник (для студ. вищ. навч. закладів) / О. В. Антонюк. – К.: МАУП, 2025. – 432 с.
2. Бедуел Г. Історія церкви / Г. Бедуел. – Львів: Свічадо, 2020. – 296 с.
3. Бондаренко В. Д. Релігійне життя в Україні: стан, проблеми, шляхи оптимізації / В. Д. Бондаренко, В. Є. Єленський, В. С. Журавський. – К.: Логос, 2019. – 37 с.
4. Великий А. Г. Українське християнство / А. Г. Великий. – Іспанія, 2020. – 168 с.
5. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. Ставки ХХІ століття / Ж.-П. Віллем. – Пер.з фр. – К.: Дух і літера, 2022. – 331 с.
6. Гриценко О. Культура і влада: теорія і практика культурної політики в сучасному світі : монографія [Текст] / О. Гриценко. – Київ : УЦКД, 2022. – 228 с.
7. Палінчак М.М., Галда П.П., Лешанич М.М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах: Навчальний посібник. – Ужгород: Поліграфцентр "Ліра", 2024. – 296 с.
8. Роузфілд С. Порівнюємо економічні системи. Культура, багатство та влада в ХХІ столітті / С. Роузфілд ; пер. з англ. В. Вишенська. – Київ : К.І.С., 2025. – 368 с.
9. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет : навч. посіб. / О. П. Сагайдак. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2023. – 380 с.
10. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – Київ : Вікар, 2019. – 223 с.

Допоміжна

1. Богуцький Ю. Державно-церковні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи співпраці / Ю. Богуцький // Релігійна свобода: Свобода релігії і міжрелігійний діалог: глобальні виміри і локальні вияви. Науковий щорічник / За заг. ред. А. Колодного. – № 16. – К.: УВК, 2021. – 309 с. – С. 242-247.
2. Васін М. С. Повернення колишньої церковної власності: моральний обов'язок чи аморальна приватизація / М.С. Васін // Реституція церковного майна: міжнародний та вітчизняний досвід: Збірник наукових матеріалів / Ред. кол. В. Андрущенко та ін. – К.: Світ знань, 2021. – С. 9-11.
3. Вилк М. Церква у Східній Європі: володарювати чи служити? / М. Вилк // Людина і світ. – 2020. – № 6. – С. 11-15.
4. Друзенко Г. В. Геополітика від патріарха: Царство Небесне vs Руський світ / Г. В. Друзенко // Релігійна свобода. Свобода релігії і демократія – старі і нові виклики: Науковий щорічник. – № 15. – К.: УАР, 2021. – 395 с. – С. 129-134.
5. Єленський В. Є. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. – Львів: Видавництво Українського католицького університету 2023. – 504 с.
6. Колодний А. М. Практикум толерантизації міжконфесійних взаємин / А. М. Колодний // Релігійна свобода: Свобода релігії і міжрелігійний діалог: глобальні виміри і локальні вияви. Науковий щорічник / За заг. ред. А. Колодного. – № 16. – К.: УВК, 2021. – 309 с. – С. 203-217.
7. Палінчак М. М. Державно-церковні відносини в країнах СНД / М. М. Палінчак // Науковий вісник УжНУ. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія. – Ужгород, 2020. – № 14. – С. 226-231.
8. Палінчак М.М. Державно-церковні відносини у країнах Центральної Європи: Головні особливості та динаміка змін // Науковий збірник «Регіональні Студії». – Вип. №7. 2023. – С.72-83.
9. Саган О. Н. Релігія як чинник міждержавних відносин / О. Н. Саган // Релігія в Україні. – 2021. – 3 березня.
10. Филипович Л. О. Міжрелігійний діалог як один із пріоритетів державно-церковної політики: світовий та український контекст / Л. О. Филипович // Держава і церква: уроки минулого і проблема сьогодення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Ужгород: Ліра, 2023. – С. 18-19.
11. Яроцький П. Л. Релігія в країнах Східної та Центральної Європи після соціалізму / П. Л. Яроцький // Українське релігієзнавство. – 2020. – № 56. – С. 89-104.

13. Інформаційні ресурси

1. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «БОРИСФЕН ІНТЕЛ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bintel.com.ua/uk/page/about/>

2. Міжнародні відносини і світова політика [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://iir-mp.narod.ru/irip.htm>
3. Портал зовнішньої політики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://fpp.com.ua/analytics/>
4. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/suchasni-tendencii-regionalizmu-v-skhidniy-azii-mozhlivosti>
5. Рада зовнішньої політики «Українська призма» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://prismua.org/regions/asia-and-pacific/>
6. Глобал-аналітик [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.global-analyt.com/category/%d0%bc%d1%96%d0%b6%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%b5-%d0%b6%d0%b8%d1%82%d1%82%d1%8f/>
7. The Center for Strategic and International Studies, CSIS (Центр стратегічних та міжнародних досліджень) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.csis.org/>
8. Майдан закордонних справ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.mfaua.org/uk>